

IDA – från projekt till levande verksamhet

Mette Agborg & Lisa Berger

Paper presenterat vid konferensen

Mötesplats inför framtiden

ARBETSLIV • UTBILDNING • FORSKNING

14–15 oktober 2009 i Borås

BORÅS STAD

Stadsbiblioteket

HÖGSKOLAN I BORÅS
Institutionen Bibliotekshögskolan

IDA – från projekt till levande verksamhet

Vuxenstuderande är en viktig målgrupp för folkbiblioteken och biblioteken en betydelsefull resurs för målgruppen. Att etablera ett fungerande samarbete med vuxenutbildningen borde vara självklart. På vilket sätt är inte lika självklart. Hur vi kan bygga upp en sådan ömsesidig relation ser förstås olika ut beroende på förutsättningarna och idéerna hos biblioteken och vilka utbildningar och andra samarbetspartners som finns på orten. Verksamhet riktad till vuxenstuderande är ständigt i förändring. IDA verksamheten i Malmö Stad har förändrats, från projekt till levande verksamhet. Från traditionell biblioteksservice till behovsanpassad service. För att möta våra besökares behov kommer den fortsätta att vara i förändring.

Bakgrund

Allt sedan 1997 har Stadsbiblioteket i Malmö haft ett samarbete med utbildningsförvaltningen. Till en början servade Stadsbiblioteket de komvux-utbildningar i centrum som saknade eget bibliotek. Studenterna som kom till Stadsbiblioteket erbjöds ”traditionell” biblioteksservice – kurser och visningar av biblioteket. Med inspiration från andra bibliotek (bl.a. Queens och Århus) formulerades tankar på att utveckla - och framförallt - fördjupa aktiviteterna som riktades till de vuxenstuderande. Verksamheten sökte sig utåt från Stadsbiblioteket, bort från traditionell biblioteksservice.

För att skapa bättre service till studenterna formulerades tre principer som IDA – mer eller mindre - arbetar efter än idag:

NÄRHETSPRINCIPEN: skapa lärmiljöer nära användaren. Många studenter bor långt från Stadsbiblioteket. I projektets inledningsskede skapades ett samarbete med tre stadsdelsbibliotek: Rosengård, Lindängen och Bellevue. (Senare har även Garaget och Kirseberg tillkommit). Biblioteken besöktes av många vuxenstuderande men saknade organiserad verksamhet för målgruppen.

BEHOVSPRINCIPEN: målgruppens behov styr verksamheten. Den primära målgruppen är SFI-studerande (Svenska för invandrare) och studerande inom grundläggande vuxenutbildningar. För att skapa verksamhet som ligger nära de studerande och göra lärare och studenter medskapande upprättades en Referensgrupp (lärarna) och en fokusgrupp (studenterna).

INTEGRATIONS/DELAKTIGHETSPRINCIPEN: inte bara erbjuda stöd i studiesituationen, utan även ge samhälls- och arbetsmarknadsinformation. Fokus ligger också på en stöttande och motive- rande roll, snarare än en pedagogisk ”lärarroll”. Övergripande mål: medverka till ökad delaktighet i samhället.

Utvecklingen av IDA har skett med hjälp av finansiering från bland annat Malmö Stad, utbildningsförvaltningen och CFL (Centrum för flexibelt lärande). Fr.o.m. våren 2009 ingår IDA verksamheten i bibliotekens ordinarie verksamhet och finansiering.

Syfte och mål

Projektet *syftar* till att utveckla bibliotekens roll för vuxnas lärande i Malmö

Mål:

Ge stöd till (ut)bildning, språkutveckling och informationskompetens.

IDA = Information

Skapa förutsättningar för och inspirera till ökad delaktighet i samhällslivet.

IDA = Delaktighet

Medverka till att bygga broar mellan användare och arbetsmarknad.

IDA = Arbete

Nätverk och kontakter

IDA bygger på kommunikation och samarbete med ett antal olika aktörer. Vi genomför återkommande nätverksträffar med lärare och studenter och biblioteken emellan. Träffarna med lärare och studenter underbygger delaktigheten och bidrar till marknadsföring av IDAs verksamhet. Dessutom vill vi knyta aktörer till vår verksamhet som kan bidra till att göra den bättre.

IDA-gruppen – idéutbyte och samordning mellan de olika biblioteken. Vi erbjuder ett gemensamt program och marknadsföring. Vi lär av varandra men behåller varje biblioteks särprägel inom IDA-verksamheten. Sex folkbibliotek i Malmö samarbetar: Stadsbiblioteket, Rosengårdsbiblioteket, Lindängenbiblioteket, Bellevuegårdsbiblioteket, Garaget och Kirsebergsbiblioteket.

Referensgrupp – lärarrepresentanter från de olika utbildningarna träffas med någon eller några från IDA-biblioteken för att diskutera program och aktiviteter som varit bra, vad som varit mindre bra. Vad som kan tas bort, läggas till och förändras om möjligt. Vi försöker skapa ett öppet klimat för idéer.

Fokusgrupp – studenter från de olika utbildningarna träffas med någon eller några från IDA-biblioteken. Fungerar i princip likadant som referensgruppen för lärarna, men med ett studentperspektiv.

Externa samarbetspartners

- Röda Korset – jobbar ideellt med läxhjälp och språkkaféer.
- AIC (arbets- och integrationscenter) är numera till liten del inblandade i de olika bibliotekens verksamhet. AIC fanns med i styrgruppen under projektets uppbyggnad, men vi har ännu inte lyckats hitta en riktigt bra samarbetsform.
- BILDA nätverk – IDA är del av den digitala resursen BILDA nätverk som är ett rikstäckande organ för folkbibliotek och lärande.
- Migrationsverket – IDA gör regelbundna besök på migrationsverket för att informera nyanlända asylsökande om IDAs och bibliotekens resurser.
- Samarbetet mellan Utbildningsförvaltningen och Stadsbiblioteket har fortsatt och lett till att ett Lärcenter finansierat av Utbildningsförvaltningen ska inrättas på Stadsbiblioteket under hösten 2009 och våren 2010. Planerna är på sikt att inkludera även stadsdelsbiblioteken
- Utbildningsanordnare av vuxenutbildning – kommunala såväl som privata.

Uppbyggnaden av IDA leddes av en styrgrupp bestående av samordnare för de olika deltagande biblioteken, rektor för SFI-utbildningen, en representant från Utbildningsförvaltningen samt representant från AIC (arbets- och integrationscenter) I och med att verksamheten gått från projekt till att vara en integrerad del av verksamheten har styrgruppen avvecklats. Sedan årsskiftet har också ansvarsfördelning, rent organisatoriskt, förskjutits. Tidigare har Stadsbiblioteket haft en samordnande roll, numera är samtliga deltagande bibliotek ansvariga för samordning av möten och gemensamma frågor.

Verksamhet i förändring på Rosengård

Kort om Rosengård och biblioteket

Rosengård växer stadigt, främst beroende på att fler asylsökande har fått arbetstillstånd. I dagsläget bor det drygt 22 000 i stadsdelen.

86 % av befolkning är utlandsfödda eller har två utlandsfödda föräldrar – att jämföra med den rikaste stadsdelen i Malmö där siffran är 15 %.

Rosengård har en ung befolkning och ungefär 35 % är under 20 år.

In- och utflyttningen är stor och på 4 år byts hälften av befolkningen ut.

Trångboddheten är stor, arbetslösheten hög och ohälsa ett problem.

Men stadsdelen är sammansatt och består av sju delområden. Dessa skiljer sig avsevärt från varandra – höghusområden från miljonprogrammets glansdagar och villakvarter med lumliga trädgårdar.

Rosengårdsbiblioteket ligger mitt i Rosengårds centrum och flera utbildningsanordnare är placerade i närheten.

Det finns åtta heltidstjänster på vårt bibliotek inklusive bibliotekschef.

Vi lånar i snitt ut lite över 300 exemplar av olika media om dagen och har i genomsnitt drygt 700 besök per dag.

Tidigare var flertalet besökare män och barn men i och med IDA har vi nu också många kvinnliga användare.

IDA i Rosengård

Läxhjälp för vuxna

Att ha tid och plats för sina läxor är en nödvändighet och att kunna erbjuda läxhjälp är viktigt. Under projekttiden hade vi hjälp av lärare från Komvux men då IDA skulle stå på egna ben försökte vi under en termin att själva vara tillhands närhelst någon bad om läxhjälp. De slutade med att personalen sprang och gömde sig och vi är glada att i dag ha fått hjälp av frivilliga krafter utifrån. Två kvinnliga lärare kommer numera tre gånger i veckan.

Tidningsläsning i grupp

Tidningsläsningen blev lite av en succé. Det är lätt att ordna. Vi hade gratistidningen Metro som utgångspunkt men lät sedan samtalen få vandra fritt. Det blev trevliga stunder! Uppskattade såväl av personal som av de kvinnor som deltog. (för det var mest kvinnor!) Idag ligger tidningsläsningen på Rosengårdsbiblioteket nere då utbildningarna i området själva har tagit över och förverkligat idén.

TisdagsTema

I början arrangerade vi tematräffar varje tisdag med skiftande innehåll. Det var stora arrangemang med upp till 120 deltagare men också mindre i form av gruppdiskussioner

Under projekttiden var det större fokus på utbildning och arbete och en stor del av informationen berörde studier och arbetsmarknad.

Vi har bjudit in människor som bor eller verkar i Rosengård och som har lyckats kämpat sig in i det svenska samhället. Människor som själva har erfarenhet av att komma till ett nytt land.

Vi har inviterat företagare som ser fördelar med att satsa på mångkultur och anställer människor med olika bakgrund.

Vi har bjudit in aktörer med olika samhällsfunktioner. Folk från Polisen, vårdcentralen, räddningstjänst, konsumentvägledning och vi har bjudit in både riksdagspolitiker och lokala politiker och många andra.

Helst vill vi locka till dialog och skapa debatt och vi har tagit upp åtskilliga ämnen till diskussion. Exempel på några heta ämnen är svenskhet och föräldrarollen. För att underlätta för deltagande har vi några gånger skickat ut frågor till lärarna så att de har kunnat förbereda eleverna innan.

Ibland har det varit något alldeles extra. Som den dagen då Rosengårds sporthall fylldes av 275 för stunden obeslöjade kvinnor. Till rungande musik gympades det med Friskis & Svettis. En härlig upplevelse!

TisdagsCafé

Ett språkcafé kändes viktigt att kunna erbjuda men vi ville inte att det skulle ha karaktären av skola. Vi startade därför ett café som vi hoppades skulle bli en fartfylld träffpunkt där folk kunde träffas på ett mera kravlöst sätt. Så blev det inte! *TisdagsCaféet* har nu fått ge vika för *Espresso – a taste of Malmö* som är en ny typ av vän & samtalsgrupp där vi försöker ”handplocka” studenter. Vi hoppas kunna locka studerande inom SFI- och grundVux som har ambitionen att studera vidare och som är angelägna om att skapa kontakter i staden. Samtidigt vill vi bjuda in yngre malmöbor och hoppas på spännande möten.

Våga Klicka!

Tio bärbara datorer, kanon och duk köptes in och snart fanns en datakurs för nybörjare på agendan. Vi riktade oss i första hand till de vuxenstuderande men efterhand var det allt fler pensionärer som kom på våra kurser. Nu har vi istället datakurser för seniorer.

Boktips lättläst!

Bokprat om lättläst litteratur har hållits för både elever och lärare och har varit mycket uppskattat.

Boksamtal lättläst

Idén väcktes ur ett samtal med en lärare som var trött på alla dessa knapphändiga recensioner som eleverna pliktskyldigt och utan entusiasm knåpade ihop. Grupper om Genom boksamtalen får eleverna istället möta någon utanför skolan och dela samt fördjupa läsupplevelsen på ett mer jämlikt plan utan att bli bedömd på samma sätt. Samma bok

Hitta på Bibblan

Vi har sammanställt ett enkelt kursmaterial som vi kallar *Hitta på bibblan*. Vår tanke är att lärarna inom vuxenutbildningen för sina elever och med hjälp av detta själva ska kunna hålla enkla kurser i att hitta i det fysiska biblioteket.

Berättelsen i Centrum

Under hösten presenterar vi ett program i muntligt berättande.

Vårt mål är att arbeta med en meningsfull och lustfylld ram för att inspirera elever och lärare i muntligt berättande. Det råder brist på metoder i muntlig träning för vuxna, som är tvåspråkiga och har svenskan som den svagaste länken. Därför får kanske inte den muntliga träningen det utrymme den borde enligt läroplanen. Vi bjuder in grupper och berättar tillsammans.

Film

Då vi har goda möjligheter att visa film på vårt bibliotek erbjuder vi lärarna att komma med önskemål om filmvisning för sina klasser.

Idéerna är många – den ena idén föder den andra.

Resultat

Fram t.o.m. 2008 har 3328 elever deltagit i aktiviteter. Projektet har skapat ökat förtroende för biblioteket från både elever och lärare.

IDA har skapat en tydlighet utåt – mot utbildningarna, studenterna, nuvarande och framtida samarbetspartners samt övriga aktörer med vuxenutbildning som målgrupp. IDA-verksamheten har även ökat tydligheten inåt i organisationen – IDA samlar alla insatser riktade mot vuxenstuderande under samma tak och visar på variationen och mängden av vad de egna biblioteken gör.

IDA har gett en verksamhet för vuxenstuderande med både bredd och djup, genom att gå från traditionell biblioteksservice till att flytta ut verksamheten utanför Stadsbiblioteket och kunna erbjuda mer - och det som efterfrågats.

Samarbetet har lett till samordningsvinster och marknadsföringsvinster. Marknadsföringsvinsterna märks genom vårt gemensamma program och den marknadsföring som sker genom att vi skapar relationer till våra användare, lärare, elever och övriga samarbetspartners. Samordningen och idéutbytet mellan biblioteken förbättrar verksamhet och ger mer till slutanvändaren, studenterna.

Projektet har också lett till att biblioteket kontinuerligt samarbetar med frivilla genom Röda Korset. Något som ytterligare skapar en yta för de vuxenstuderande där språkträning och kunskapssökande går utanför institutioner såsom skola och bibliotek.

Överlag har IDA har skapat möjligheter till behovsanpassning och delaktighet.

Utmaningar

Öka antalet deltagare med bibehållen kvalitet

Utveckla metoderna för att konstruktivt arbeta med arbetsmarknadsfrågor

Integrera IDA i det nya lärcentrat

Att IDA lyckas knyta än fler samarbetspartners till verksamheten.

Att de vuxenstuderande även deltar frivilligt i aktiviteter utanför skoltid. I dagsläget är det främst språkcaféet som lockar frivilliga deltagare.

Etablera IDA som självklar utgångspunkt för aktörer som vill nå ut med information eller genomföra aktiviteter riktade till nyanlända invandrare, SFI- eller andra vuxenstuderande.